

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека
Відділ наукової інформації та бібліографії

«Я – Українець! Ось і вся моя автобіографія!»

Бібліографічний список літератури до 90-річчя з дня народження
Василя Андрійовича Симоненка

Хмельницький
2025

Пропонуємо до уваги бібліографічний список літератури одного з найяскравіших представників шестидесятників – покоління радянської та української національної інтелігенції з яскраво вираженою громадянською позицією, що ввійшло у культуру та політику СРСР у другій половині 1950-х – період тимчасового послаблення комуністично-більшовицького тоталітаризму та хрущовської «відлиги» (десталінізації та деякої лібералізації) і найповніше себе творчо виявило на початку та в середині 1960-х років.

Василь Андрійович Симоненко – український поет і журналіст, діяч українського руху опору, шістдесятник. За своє коротке життя Василь Симоненко зміг написати кілька поезій та новел, провідною темою яких є любов до рідної землі, відповідальність за її долю. Автор численних статей, театральних і літературних рецензій, трьох казок для дітей та дорослих: «Цар Плаксій і Лоскотон», «Подорож в країну Навпаки», «Казка про Дурила». Збірка «Земне тяжіння» (1964) та книга «Лебеді материнства» (1981) були видані посмертно. Лауреат Державної премії імені Тараса Шевченка (1995, посмертно).

Поет з'явився на світ 8 січня 1935 року в старій хаті над річкою Удай, що у селі Біївці на Лубенщині Полтавської області. Зараз в цьому будинку розташований сільський музей Симоненка.

Спочатку навчався у Біївській початковій школі. П'ять класів закінчив у Біївцях. У 1952 році, після закінчення середньої школи в селі Тарандинцях із золотою медаллю, вступив на факультет журналістики Київського університету. Водночас із Симоненком в університеті навчалися Юрій Мушкетик, Микола Сом, Валерій Шевчук, Борис Олійник. В період студентства він багато пише віршів, стає членом літературної студії.

Після закінчення факультету журналістики (1957) починає працювати в обласних газетах «Черкаська правда» і «Молодь Черкащини» (очолив відділ пропаганди), пізніше – кореспондентом «Робітничої Газети» в Черкаській області. Тут Василь Симоненко зустрів свою майбутню дружину та у 22 роки одружився. Згодом у молодій родині народився син Олесь.

Навесні 1960 року в Києві було засновано Клуб творчої молоді, учасниками якого стали Алла Горська, Ліна Костенко, Іван Драч, Іван Світличний, Василь Стус, Микола Вінграновський, Євген Сверстюк та інші. Василь Симоненко брав активну участь у роботі Клубу, багато їздив по Україні, виступав на літературних творчих вечорах та диспутах.

Саме з ініціативи учасників Клубу розпочався пошук місць масового захоронення жертв сталінських репресій. Василь Симоненко з колегами долучився до збору свідчень про трагедію, особисто об'їздив околиці Києва, шукаючи свідків. Тоді вперше були відкриті місця таємних масових поховань на Лук'янівському та Васильківському кладовищах, у Київських лісах.

1962 року разом з Аллою Горською та Лесем Танюком виявив місця поховань розстріляних органами НКВС на Лук'янівському та Васильківському цвинтарях, а також у Биківні (про останнє було зроблено заяву до міської ради). Величезне враження на Симоненка справив випадок, коли на галявині Биківнянського лісу він побачив хлопчаків, які грали у футбол. За м'яча їм слугував череп із діркою в потилиці. Ще два черепи позначали лінію воріт... Про це згадував у своєму щоденнику Лесь Танюк, який з Аллою Горською та Симоненком теж приїхав до Биківні. Після цього Василь разом із іншими членами Клубу складає і надсилає до Київської міської ради Меморандум із вимогою оприлюднити місця масових поховань і перетворити їх у національні місця скорботи та пам'яті. Такого зухвальства система простити не змогла – за Симоненком встановлюється нагляд.

Влітку 1962 року на залізничному вокзалі в Черкасах між буфетницею ресторану і Симоненком випадково спалахнула суперечка: за кілька хвилин до обідньої перерви продавчиня відмовилася продати Василеві цигарки. Той, звичайно, обурився. Нагодилися двоє чергових міліціонерів і попросили письменника показати документи. Василь пред'явив редакційне посвідчення. Але, побачивши перед собою відомого поета, правоохоронці безцеремонно скрутили Василеві руки й на очах у натовпу потягли до вокзальної кімнати міліції, де жорстоко побили. На думку друзів поета, це побиття було не випадковим. Відтоді й почало погіршуватися здоров'я поета.

Поет розповідав, що по м'яких частинах тіла не били, в основному удари завдавалися по хребту і нижній частині спини. Знайомі письменника потім згадували, що після звільнення Симоненко почав скаржитися на болі внутрішніх органів.

З весни 1963 року хвороба Василя Симоненка постійно загострювалася. Нестерпно боліли попереки, нирки. На початку вересня він звернувся до лікарів і отримав жахливий діагноз – рак нирок. Зробили операцію, але безрезультатно.

Помер поет у ніч проти 14 грудня 1963 року в 28-річному віці.

У 1965 році Симоненка висунули на Шевченківську премію, але отримав Шевченківську премію лише через 30 років, уже в Незалежній Україні, посмертно.

Василь Симоненко прожив неповних 29 років, із них на літературну творчість припадає 10. Сам письменник про свій поетичний стиль говорив: «Є в мені щось від діда Тараса і прадіда Сковороди». Писати вірші почав у студентські роки, але в умовах прискіпливої радянської цензури друкувався неохоче. За його життя вийшли: збірка поезій «Тиша і грім» (1962) і казка «Цар Плаксіє та Лоскотон» (1963).

Уже в ті роки набули великої популярності самвидавні вірші Симоненка. Саме вони поклали початок українському рухові опору 1960-70-х років. Ця поезія була сатирою на радянський лад. Самвидавною творчістю Симоненко, за визначенням сучасної критики, став на шлях,

указаний Т. Шевченком, й увійшов в історію української літератури як визначальна постать боротьби за державний і культурний суверенітет України 2-ї половини ХХ ст.

Його поезії, які допускалися до друку, коригувалися, «приводилися до норми». Відомо, те що «офіційні» рядки відомої поезії «Любове грізна! Світла моя муко! Комуністична радосте моя!» в авторському варіанті звучали по-іншому: «Любове світла! Чорна моя муко! І радосте безрадїсна моя!». І це не єдиний випадок цензорської «допомоги».

Олесь Гончар назвав Симоненка «витязем молодого української поезії», Василь Захарченко – «поетом з горніх Шевченкових долин». Стус говорив так: «...На голос Симоненка, найбільшого шістдесятника із шістдесятників, поспішала молодь. Час поспішав так само».

Доля літературної спадщини Симоненка невідома. Його самвидавна поезія, у сучасній Україні лише в незначній частині опублікована у сфальшованому вигляді, поширилася за кордоном і була опублікована (разом з фрагментами поетового щоденника «Окрайці думок») у журналі «Сучасність» (ч. 1, 1965) і в збірці вибраних поезій Симоненка «Берег чекань» (1965 і 1973). Ця невеличка книжечка мала ефект бомби: Симоненка переписували, цитували, про нього говорили по радіо, писали в пресі. «Ми настільки були враженими силою його віршів, що назвали видавництво «Смолоскип» імені Василя Симоненка. Ми не підозрювали, що в Україні можлива така творчість», – згадує директор видавництва Осип Зінкевич.

В УРСР по смерті Симоненка видано з його спадщини казку «Подорож у країну Навпаки» (1964), збірку поезій «Земне тяжіння» (1964), вибір із творчості «Поезії» (1966) та збірку новел «Вино з троянд» (1965); ці новели також увійшли у друге видання збірки «Берег чекань» за кордоном.

Радянська критика у перше десятиліття по смерті Симоненка намагалася паралізувати вплив його самвидавної поезії цілковитим замовчуванням її, водночас канонізуючи підцензурну спадщину померлого поета як бездоганно «партійну». Але після 1972, за виразної тенденції до замовчування творчості Симоненка загалом, розпочато ревізію її як несумісної з «партійністю» в літературі (М. Шамота). Зате високу оцінку, з особливим підкресленням громадської мужності поета, дістала поезія Симоненка у самвидавній критиці (Іван Дзюба, Іван Світличний, Євген Сверстюк).

Матеріали взято із ресурсу «Вікіпедія»
(https://uk.wikipedia.org/wiki/Симоненко_Василь_Андрійович)

«Можна жить, а можна існувати,
Можна думать – можна повторять.
Та не можуть душу зігрівати
Ті, що не палають, не горять!»
(В. Симоненко)

Твори В. А. Симоненка у фондах Хмельницької ОУНБ

М942-1
84(4УКР)6
С37

Твори : у 2 т. / В. А. Симоненко. –
Черкаси : Брама-Україна, 2004.
Т. 1: Поезії. Проза / упоряд. Г. П. Білоус,
О. К. Лищенко. – 424 с. : фот.

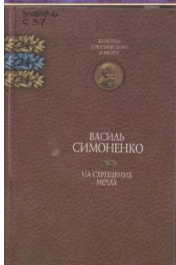
М942-2
84(4УКР)6
С37

Твори : у 2 т. / В. А. Симоненко. –
Черкаси : Брама-Україна, 2004.
Т. 2 : Статті. Рецензії. Нариси. Виступи.
Листи. Автографи. Документи / упоряд.
Г. В. Суховершко, П. М. Жук, Т. А. Климен-
ко, С. І. Кривенко. – 320 с. : фот.

Б48002
84(4УКР)6
П45

Поезія / Л. В. Костенко, О. Олесь,
В. А. Симоненко, В. С. Стус. – Київ : Наук.
думка, 2013. – 272 с.

Б34049
84(4УКР)6
С37

На схрещених мечях : вибр. твори /
В. А. Симоненко. – Київ : Пульсари, 2004. –
383 с.

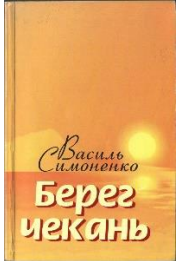
Б33610
84(4УКР)6
С37

У твоєму імені живу : поезії, оповід.,
щоденник, записи, листи / В. А. Симоненко;
уклад. В. Яременко, передм. О. Т. Гончар. –
Київ : Веселка, 2003. – 382 с.

Б32880
84(4УКР)6
С37

Вибране : для серед. та ст. шк. віку /
В. А. Симоненко; упоряд., комент.
Г. М. Кирпа, Д. С. Чередниченко. – Київ :
Школа, 2002. – 253 с.

A28762
84(4УКР)6
С37

Берег чекань: поезії / В. А. Симоненко;
комент. І. Кошелівець. – Київ : Наук. думка,
2001. – 248 с.

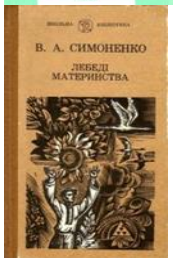
A28441
84(4УКР)6
С37

Ти знаєш, що ти – людина : вірші, сонети,
поєми, казки, байки / В. А. Симоненко. –
Київ : Наук. думка, 2001. – 204 с.

A27195
83.3(4УКР)6
С37

Поетична спадщина. Коротка біографія
письменника; Тексти віршів; Аналіз
творчості митця; Зразки учнівських творів /
В. А. Симоненко; авт.-уклад. Г. Г. Корницька.
– Харків : Ранок, 2000. – 63 с.

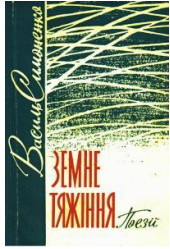
Б13258
84(2Укр)7
С37

Лебеді материнства : поезія, проза. –
Дніпропетровськ : Промінь, 1989. – 223 с.

У2
С37

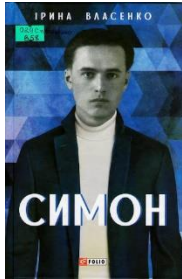
Вино з троянд. – Львів : Каменяр, 1965. –
60 с.

У2
С37

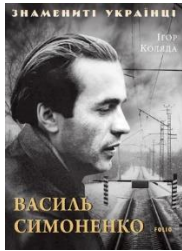
Земне тяжіння : поезії. – Київ : Молодь,
1964. – 119 с.

Література про В. А. Симоненка

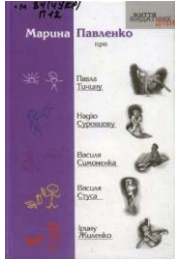
A46068
929Симоненко
В58

Власенко І. В. Симон / І. В. Власенко. –
Харків : Фоліо, 2023. – 160 с.

A45621 929
К62

Коляда І. А. Василь Симоненко /
І. А. Коляда. – Харків : Фоліо, 2021. –
121 с.

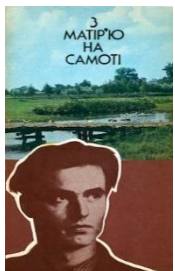
B48542
84(4УКР)6
П12

Павленко М. С. Марина Павленко про
Павла Тичину, Надію Суровцову, Василя
Симоненка, Василя Стуса, Ірину Жиленко
/ М. Павленко. – Київ : УкрНДІСВД, 2016.
– 120 с.

B46178
83.3(4УКР)6
П12

Павленко М. С. Райдуга в решеті. Про
дитинство Павла Тичини, Надії
Суровцової, Василя Симоненка, Василя
Стуса й Ірини Жиленко : роман у
повістинах / М. С. Павленко. – Тернопіль :
Навч. книга-Богдан, 2014. – 368 с.

A33368
83.3(4УКР)6
С61

Сом М. З матір'ю на самоті. Розмова з
матір'ю Василя Симоненка / М. Сом. –
Київ : Смолоскип, 2005. – 134 с.

A31162
83.3(4УКР)6
Я72

Яременко В. В. «Щоб правду більш не кидали за ґрати...» : літ. портрет Василя Симоненка / В. Яременко. – Київ : Веселка, 2003. – 23 с.

A35118
83.3(4УКР)6
Б91

Буряченко С. Я. Крізь болотну тишу – до весняного грому : спогади про Василя Симоненка / С. Я. Буряченко. – Київ: Смолоскип, 2001. – 124 с.

A30689
83.3(4УКР)6
Р79

Ротач П. П. Грудочка любимої землі. Василь Симоненко і Полтавщина / П. П. Ротач. – Опішне : Укр. народознавство, 1995. – 96 с.

* * *

Мокрик Р. Спадкоємці Розстріляного відродження / Р. Мокрик; худож. Ю. Тверітіна // Локальна історія. – 2024. – № 7. – С. 4-7.

Мельниченко В. Василь Симоненко: «Україно! Ти моя молитва, ти моя розпука вікова...» / В. Мельниченко // Слово просвіти. – 2023. – № 1. – С. 12-13.

Слюсаревський М. «Я належу до того покоління українців, яке пробудив до національного та громадянського життя Василь Симоненко» / М. Слюсаревський // Літературна Україна. – 2022. – № 3. – С. 5.

Тетєнєва Ж. Василь Симоненко – «лицар на білому коні» в українській літературі / Ж. Тетєнєва // Дивослово. – 2019. – № 3. – С. 18-20.

*Підготувала Лариса Іванова,
бібліограф I категорії відділу наукової
інформації та бібліографії Хмельницької ОУНБ*